

Adatok a hanyattúszó poloska életmódjának ismeretéhez.

Irta : DR. KERTÉSZ KÁLMÁN.

Az 1916. évi szüret soká emlékezetes lesz. Szomorúan, halotti esőndben folyt le. Nem folyt a must, csak csurrant, csöppent. Kint ültem Gyónon a présház előtt s lestem, mikor jön már egy-egy puttonyos a savanyú, félig rothadt szőlővel a morzsolóhoz. Nem esoda tehát, ha a lassan folyó munka mellett erőt vett rajtam az unalom. Szinte újjáéledtem, mikor véletlenségből rájöttem arra, hogy kissé entomologizálhatok is.

A présház előtti téren három 25 hektoliteres felfordított kád volt. Nehogy összeszáradjanak, rendszeresen öntöztük, miközben fenekükön 3—4 cm. magas vízréteg gyülemlett össze. Az egyik kád közel volt a morzsolóhoz, a másik kettő kissé távolabb. A morzsolóhoz közel levőben mosták le a munkások kezükről a mustot, ezért az itt levő víz szennyes és üledékes volt; a víz felszínén két rövid karó úszkált. Ezt a vizet szemelte ki tanyájául mintegy 15 hanyattúszó poloska (*Notonecta glauca* L.). A másik két kád tiszta vizében egyetlen példány sem volt.

A poloskákat, eleinte tisztán időöltésből, legyekkel (*Musca domestica* L., *Calliphora vomitoria* L., *Stomoxys calcitrans* L.) etettem. A mint a legyet a vízbe ejtettem, a legközelebb lévő *Notonecta* hirtelen alája úszott, elülső két lábával átkarolta s szipókáját beleszúrva, zsákmányával vagy a víz felszínén maradt, vagy a hozzá közelebb eső karó alsó oldalára húzódott vele s ott maradt mindaddig, míg ki nem szívta. Azután darázssal (*Vespa germanica*) és méhvel (*Apis mellifica* L.) kíséreltem meg az etetést. A mint a *Notonecta* észrevette, hogy ismét valami jó falat esett a vízbe, rögtön odaúszott, de nem került alája s nem is karolta át mindaddig, míg a darázsbau vagy méhben élet volt, hanem ott örködött a közelében és csak miután meggyőződött róla, hogy már elpusztult, ragadta meg és szívta ki. A zsákmány kimúlását váró és más, véletlenül oda került *Notonecta* között minden alkalommal valóságos viaskodás keletkezett.

A poloskák etetése közben észrevettem, hogy a vízben egy bogárnak, az *Agabus bipustulatus* L.-nek több példánya is tanyát ütött. Ezeket azért nem vettem előbb észre, mert állandóan, vagy a vízen úszó karók alsó oldalán, vagy a kád feneké és oldala által alkotott sarokban tartózkodtak. Ez a bogár szintén ragadozó és mégsem kerülte ki sorsát, áldozatul esett a *Notonectá*-nak. A vízben levő példányokra a *Notonectá*-k valóságos vadászatot tartottak. Akár a

kád oldalán vagy fenekén, akár a karó alsó oldalán tartózkodott a bogár, mindig háttal volt a hanyattúszó poloska felé. Ha a bogár ilyen helyzetben volt, a poloska nem tudott vele elbánni. Hogy a bogár megfelelő helyzetbe kerüljön, a *Notonecta* nekiúszott a fejével s ezzel szinte arra kényszerítette, hogy tovább ússzék. De a bogár érezte, tudta a veszélyt, többször ellenállt a támadásnak s helyén maradt. De a poloska fáradhatatlan volt s ha végre sikerült a bogarat úszásra kényszerítenie, villámgyorsan alája úszott, átkarolta és szipókáját beledöfte.

Ezekből a megfigyelésekből arra következtethetünk, hogy a hanyattúszó poloska a táplálékául szolgáló rovarokat feltétlenül meg tudja különböztetni. A legyet, mint reá teljesen ártalmatlant, minden habozás nélkül megtámadja, ellenben a darázssal és méhhez szemben óvatos, valószínűleg fél a fullánkjától. A vízbogárral szemben, bár nagyságuk csaknem egyenlő, tudja, hogy fölényben van, valamint azt is, hogy ezt a prédát nehezebb megszereznie, mint azt, mely a levegőből eléje pottyan. Tudja azt is, hogy a bogár hol sebezhető meg, ezért nem karolja át rögtön, hanem furfanggal kedvező helyzetbe iparkodik hozni.

Az előbbiekkel kapcsolatban még egy megfigyelést tettem. A hanyattúszó poloska miután jóllakott, nem minden esetben, de többször, kivált napos délelőttökön, kimászott a vízből s a vízen úszó karóra ült, honnan néhány pillanat múlva szárnyra kapott. A levegőben szememmel nem követhettem, nem tudom hogy hová repült. De időközönként egy-egy példány le-lecsapott a vízbe. Hogy a felszállt példány jött-e vissza, vagy hogy máshonnan egy új került-e oda, azt nem tudtam megállapítani.

Csak a száraz tényeket soroltam fel, melyeket megfigyeltem. További következtetéseket nem akarok hozzájuk fűzni, mert egyrészt nagyon elkalandoznék, másrészt kénytelen volnék a rovarok lelki-világát kutató s nagyon különböző felfogásokat valló tudósok egyikének vagy másikának pártjához csatlakozni. Ezt pedig, legalább jelen alkalommal, ki akarom kerülni.